

Naar aanleiding van de column van Coks van Eysden in het septembernummer van *Verhandelingen* verscheen in *Trouw* het volgende artikel.

Rk kerk stond aan wieg bordeel

De rooms-katholieke kerk heeft rond de Tweede Wereldoorlog een staatsbordeel helpen opzetten. Campo Alegre op Curaçao is nog altijd een belangrijke doorvoerhaven voor vrouwenhandelaars richting Nederland. “Zoiets zou de rk kerk nooit meer doen” denken de nonnen die zich tegen gedwongen prostitutie verzetten.

Ze had het boek 'Dubbelspel' gelezen dus ze wist van het bestaan van Campo Alegre, maar Ivonne van de Kar, coördinator van de Stichting Religieuze Tegen Vrouwenhandel wist niet dat de rooms-katholieke kerk zelf aan de wieg heeft gestaan van dit megabordeel op Curaçao.

Sinds kort weet ze het wel, dankzij een column in het kwartaalblad van de zusters, *Verhandelingen*. Daarin memoreert publiciste Coks van Eysden de opzienbarende geschiedenis van Campo Alegre. Zij gaat in haar stuk 'vijgenblad-toerisme' in op de ontstaansgeschiedenis van Campo Alegre ('vrolijk kamp'), een bordeel dichtbij het vliegveld van Curaçao.

Op de verkeersborden wordt het aangewezen door een mooi logo, schrijft Van Eysden, een vijgenblaadje op de borden. Het is in 1944 opgezet „door de Nederlandse overheid in samenwerking met de katholieke kerk als staatsbordeel ten behoeve van immigranten voor de olieraffinaderij, zeelieden en militairen”.

Daar hoefden de plaatselijke schonen niet in te werken – die zouden maar rondvertellen welke eilandgenoten er tot de klandizie behoorden. Voor de arbeid werden prostituees uit de Dominicaanse Republiek en Colombia geronseld, voor maximaal drie maanden, zodat ze geen relaties konden aanknopen met hoerenlopers.

Het zal indertijd met de beste intenties gebeurd zijn, zegt Ivonne van de Kar van de Religieuze Tegen Vrouwenhandel, “maar het heeft echt verkeerd uitgepakt”.

Helemaal onbekend was de betrokkenheid van de rk kerk niet. In haar dissertatie 'Reizende sekswerkers' wijdde de antropologe Marie-Louise Janssen er vorig jaar welgeteld één regel aan. Ze schrijft dat Nederland sinds 1911 een bordeelverbod kende, maar feitelijk koos voor gedogen van prostitutie. Deze pragmatische houding leidde op Curaçao “tot de oprichting van Campo Alegre, een gezamenlijk initiatief van de Nederlandse regering, de katholieke kerk, het Amerikaanse leger en Amerikaanse zakenmensen”. Doel was het beschermen van lokale vrouwen tegen de buitenlandse mannen die het eiland aandeden en hun seksuele behoeften wilden bevredigen, aldus Janssen.

Waarom nam de rk kerk dit initiatief?

Niet alleen in 'ons Oost-Indië' greep de besmetting met geslachtsziekten om zich heen (en hielp de roep om kuisheid van de regering niets), ook in 'De West' vormden soa's een groot gevaar. De olie-industrie van Shell had reden tot vrees voor haar productiviteit en het Amerikaanse leger wist dat mannen niet harder gingen vechten met een doorwoekerende geslachtsziekte.

Coks van Eysden, schrijfster van de column, deed onlangs op Curaçao archiefonderzoek naar de sporen die religieuzen op het eiland hebben nagelaten. “Wat je daarin tegenkomt is dat men in de jaren twintig al nauwelijks greep kreeg op de om zich heen grijpende geslachtsziekten. En tijdens de Tweede Wereldoorlog werd dat probleem nog veel groter.”

De komst van Campo Alegre was daar het antwoord op, stelt Van Eysden. Op het overwegend katholieke Curaçao koos de kerk voor het minste van de kwaden: een bordeel met toezicht en medische begeleiding.

Iets omfloerster omschrijft Kamala Kempadoo dat in haar studie '*Sexing the Caribbean*', (2004). Prostitutie gold als een kwaad, maar de kerk koos voor het kanaliseren van de 'perversie', liever dan het eiland erdoor te laten overspoelen.

Dat stuitte al snel op grote bezwaren, ook van katholieke zijde. Niet alleen was de lokale pastoor fel tegen hoerenbezoek – maar wat hij ook sprak en dreigde, zijn mannelijke parochianen bezochten er geen bordeel minder om. Ministers wezen er toen al vergeefs op dat Campo Alegre alle regels over vrouwenhandel aan zijn laars lapte. En een petitie van meer dan tweeduizend Curaçaose vrouwen in 1951 voor het sluiten van het kamp had hetzelfde effect als de klachten van de pastoor en de ministers: geen enkel.

Campo Alegre bestaat nog steeds – het is uitgegroeid tot het grootste openluchtbordeel van het hele Caribisch gebied. Toen het bordeel een paar jaar geleden een breed aangekondigde Open Dag wilde houden, protesteerden jongeren fel, vertelt Van Eysden – katholieke jongeren, die hoogstwaarschijnlijk niet wisten dat ze dat vermaledijde bordeel dankten aan onder meer hun eigen kerk.

Al decennia is Campo Alegre een belangrijk doorvoerkanaal voor Colombiaanse en Dominicaanse prostituees die in Nederland achter de ramen en in clubs zitten – tot in de jaren negentig was eenderde van hen volgens onderzoekster Marie-Louise Janssen afkomstig uit Campo Alegre. Nu ligt dat aandeel wellicht iets lager, door de strengere immigratieregels.

Het zijn uitgerekend deze vrouwen waar Religieuzen Tegen Vrouwenhandel voor opkomen. “Dat mag je wel de ironie van de geschiedenis noemen”, zegt Ivonne van de Kar. “Ik kan me niet voorstellen dat de rk kerk nu zoiets zou opzetten. Laten we het voortschrijdend inzicht noemen.”

Historische context, beste bedoelingen, andere tijden – maar voor Van Eysden blijft het knagen. “Ik vraag me wel af, waarom ze in Campo Alegre geen meisjes van Curacao wilden laten werken. Mooie bescherming voor hen, maar waarom mochten de prostituees uit de Dominicaanse Republiek en Colombia dan wel bezoedeld worden? Ik zou nog wel eens in de hoofden van de kerkelijke plannenmakers willen kijken. Welke opvattingen kronkelden daar?”

Zou het zin hebben om de kerkleiding aan te spreken op het oprichten van Campo Alegre?

Ivonne van de Kar ziet er niet veel in. “Het is ooit met de beste bedoelingen gestart. Nu zou ik zeggen: laten we ons niet druk maken over het bestaan van bordelen. Prostitutie ban je echt niet uit. Maar laten we het misbruik, de verkrachting en de vrouwenhandel in de prostitutie aan de kaak stellen.”

Dat is Coks van Eysden helemaal met Van de Kar eens.

“Ik ben inmiddels zover dat ik gelaten accepteer dat er bordelen zijn. Vroeger dacht ik: man, dan doe je er maar een knoop in. Maar ik word nog altijd heel kwaad als ik over verkrachting en handel hoor. In mijn column zeg ik: haal dan bij de hoerenloper het zaakje er maar af. Ik hoop dat mensen daar eens over na gaan denken.”

Het pragmatisme van de bisschop van Willemstad, onder wiens verantwoordelijkheid Campo Alegre is geopend, lijkt wat op dat van de Religieuzen Tegen Vrouwenhandel. Van de Kar: “Rome is heel duidelijk: geen seks buiten het huwelijk. Maar de realiteit is anders, en daar hebben religieuzen, die vaak niet direct onder het pauselijk gezag vallen, meestal mee te maken. Die zullen ook niet categorisch condoomgebruik afwijzen – dat moeten mensen zelf weten.”

*Trouw, De Verdieping,
Lodewijk Dros 20 september 2008*